

Mikulski, Zdzisław

"Historisch-Meereskundliches Jahrbuch", Band 1, Valter Lenz, Burkard Watermann, Berlin-Hamburg 1992 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 38/4, 158-159

1993

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Historisch-Meereskundliches Jahrbuch. Band 1. Dietrich Reimer Verlag, Berlin-Hamburg 1992; ss. 144, ilustr. Für die Deutsche Gesellschaft für Meeresforschung e.V. herausgegeben von Valter Lenz und Burkard Watermann.

Z inicjatywy Niemieckiego Towarzystwa Badań Morza (DGM) podjęto wydanie *Rocznika Historycznego Wiedzy o Morzu* (w dowolnym tłumaczeniu na język polski). Należy nadmienić, iż Towarzystwo było organizatorem IV Międzynarodowego Kongresu Historii Oceanografii w 1987 r. w Hamburgu, a w 1990 r. powołało u siebie specjalne koło robocze (Arbeitskreis) do intensywnego zajęcia się tematyką historyczną.

Na pierwszy kilkuarkuszowy tom formatu B5 składa się 6 artykułów niemieckich i 1 duński (w języku angielskim); również w zespole redakcyjnym na 13 osób tylko 1 osoba jest z zagranicy (z Neapolu). Tematyka nowo podjętej serii jest dość zróżnicowana. Pierwszy artykuł poświęcono dwóm Hamburgczykom opisującym występowanie wielorybów w Morzu Arktycznym — jeden w XVII w. i drugi w XVIII w. Artykuł został zilustrowany fragmentami znanej mapy Olaus Magnusa z 1539 r. *Carta Marina* (w części kolorowymi). Autorka Gabriela Peters, profesor Uniwersytetu w Hamburgu zmarła w trakcie opracowania rękopisu pracy.

O odkryciu świata planktonu pisze Brigitte Lohff z Uniwersytetu w Kolonii. Komunikat dotyczy opisu różnych form planktonu w połowie XIX w. przez Johannes Müllera, fizjologa i badacza mórz. W innym komunikacie Petra Werner z Berlina kreśli sylwetkę Antona Dohrna, organizatora znanej biologicznej placówki naukowej w Helgolandzie w końcu XIX w. Wreszcie Cornelia Lüdecke z Monachium wspomina pierwszą niemiecką wyprawę w okolice bieguna południowego, podjętą na początku XX w. z inicjatywy i pod kierunkiem znanego oceanografa Ericha von Drygalskiego, rodem z Królewca, profesora Uniwersyteu Monachijskiego. Artykuł zawiera też liczne uwagi i komentarze. W komunikacie Jensa Smeda z Lynghy (Dania) omówiono wczesną dyskusję nad tablicami hydrograficznymi Martina Knudsen, wybitnego duńskiego oceanografa z okazji opracowania przezeń znanych i powszechnie do dziś stosowanych praw dotyczących zasolenia wody morskiej.

Interesujący artykuł Waltera Lenza (współredaktora serii) dotyczy bogactwa rybnego Morza Północnego i wynikających stąd konfliktów związanych z rybacką eksploatacją tego morza. Wreszcie artykuł drugiego ze współredaktorów Burkarda Watermanna dotyczy losów niektórych niemieckich biologów morza w okresie narodowego socjalizmu. Autor

zajął się losami znanych uczonych pochodzenia żydowskiego, odsuniętych od miejsc pracy i represjonowanych z tytułu swego pochodzenia. Jest to nader ciekawa praca, oparta na źródłach archiwalnych. Tom kończy się skromnym działem recenzji wybranych publikacji z zakresu historii oceanografii.

Omawiana publikacja robi dobre wrażenie i powinna się czym prędzej znaleźć w międzynarodowym kręgu czytelnictwa. Nareszcie służą temu zwięzłe streszczenia w języku angielskim. Jest to bodajże pierwsze wydawnictwo ciągle poświęcone historii oceanografii; omawiany tom był przedstawiony na V Międzynarodowym Kongresie Historii Oceanografii w lipcu 1993 r. w La Jolla (Kalifornia, USA).

Zdzisław Mikulski
(Warszawa)

Władysław Szumowski: *Propedeutyka lekarska czyli propedeutyka medycyny ogólna*. Wydanie I, Akademia Medyczna im. Mikołaja Kopernika w Krakowie, Kraków 1992 ss. 152.

Profesor Władysław Szumowski (1875-1954) jest uznanym autorytetem, jednym z najwybitniejszych polskich historyków medycyny, a jego publikacje można zaliczyć do klasyki tego przedmiotu. Szerokim rzeszom lekarzy znany jest jako autor znakomitego podręcznika *Historia medycyny filozoficznie ujęta*, Kraków 1935, który ukazał się jako *Historia medycyny* w 1961 r., niestety w okaleczonej postaci, uwarunkowanej panującą podówczas indoktrynacją. Propedeutyka medycyny zaś czekała blisko pół wieku na swą edycję, gdyż nie mogła ukazać się z powodu niekorzystnego klimatu politycznego. Wydania jej podjął się obecnie Dział Wydawnictw Akademii Medycznej w Krakowie, a doc. Zdzisław Gajda, aktualny kierownik Katedry i Zakładu Historii Medycyny Akademii Medycznej w Krakowie, opatrzył wydanie zarówno przedmową jak i posłowiem.

Książki starzeją się, ale nie starzeją się zasady logicznego myślenia, etycznego postępowania, pewne zaś ustalenia z dziejów medycyny muszą ulegać weryfikacji i rektyfikacji.

Skromne ramy obecnej recenzji nie zezwalają na wchodzenie w szczególności. Całość wydawnictwa poza wspomnianą przedmową od wydawcy i wstępem składa się z następujących rozdziałów: